

Hoofdpijnen Invest-MRA

Versie 24 juni 2019

Kernboodschap Invest-MRA:

Nederland staat voor grote opgaven in de transitie op het gebied van de energie, klimaat en circulaire economie. In de metropoolregio Amsterdam (MRA) en Noord-Holland Noord (NHN) zijn we met 50 gemeenten gezamenlijk verantwoordelijk voor zo'n 25 procent van het totale BNP van ons land. Onze regionale inzet is daarom cruciaal voor het realiseren van nationale en Europese klimaatambities en wij moeten er dus voor zorgen dat beschikbare middelen daarvoor, vanuit de Rijksoverheid en vanuit Brussel, in onze regio's landen. Omdat juist wij in hoog tempo een omslag moeten maken in ons energiesysteem en in onze omgang met grondstoffen en we daarvan ook de economische vruchten willen plukken, hebben we een stevige onderhandelingspositie nodig ten opzichte van het Rijk en Europa.

Samenwerking tussen markt en overheid

De markt kan die transities niet alleen aanjagen. Risico's en rendement wegen voor investeerders immers zwaarder dan maatschappelijke noodzaak. Technieken met een grote maatschappelijke potentie die zich nog niet voldoende in de praktijk hebben bewezen, en die dus niet voldoende zekerheid bieden op (snel) rendement, krijgen daardoor niet de kans om in de praktijk getest te worden. Ook overheden kunnen het echter niet alleen. Zij beschikken niet over de innovatiekracht van private partijen, noch over de financiële ruimte die investeerders hebben. Het is daarom belangrijk dat overheden en de markt samenkomen en elkaar versterken.

Een voorbeeld daarvan is het opzetten van een groene waterstof infrastructuur, als alternatief voor fossiele brandstoffen. Er zijn inmiddels veel technieken ontwikkeld op het gebied van groene waterstof. Producenten hebben echter moeite om financiering aan te trekken, omdat de infrastructuur nog ontbreekt en daarmee een duidelijk zicht op rendement. En omdat de beschikbare technieken nog niet op grote schaal in de praktijk getest zijn door producenten, zijn investeerders ook niet happig om in de infrastructuur te investeren. Alleen als de overheid bereid is te ondersteunen bij het realiseren van de infrastructuur, kunnen producenten noodzakelijke investeringen aantrekken om de waterstoftransitie aan te jagen.

Een ander voorbeeld zou het omzetten van afval in nieuwe grondstoffen kunnen zijn. Een groot deel van het Nederlandse afvalplastics is nog niet recyclebaar. Op kleine schaal zijn er verschillende pilots om plastics om te zetten in grondstoffen voor nieuwe plastic producten of voor ander productieprocessen. De businesscase voor de opschaling hiervan op industriële schaal ontbreekt. Hierbij kan gedacht worden aan het omzetten van recycleerbare afvalplastics in noodzakelijk grondstoffen voor de groene chemische industrie.

Invest-NL

Om deze samenwerking tussen markt en overheid mogelijk te maken, heeft het Rijk Invest-NL opgericht. De Tweede Kamer nam daarvoor op 22 mei unaniem een wetsvoorstel aan. Hiervoor stelt het kabinet € 2,5 miljard beschikbaar: Invest-NL gaat dus met publieke middelen investeren in private initiatieven. Invest-NL combineert eigen investeringskapitaal met businessdevelopment capaciteit, zodat kansrijke initiatieven worden versterkt met kapitaal, kennis en netwerk. De overheid dekt zo risico's af, waardoor private partijen eerder bereid zijn om te investeren in technieken die het verschil kunnen maken.

Invest NL gaat samenwerken met de regionale organisaties (Regionale Ontwikkelings Maatschappij, ROM) om een continue toestroom van businesscases en goede plannen vanuit de regio op gang te krijgen. De landelijke en regionale werkwijzen worden op elkaar afgestemd voor een zo efficiënt mogelijke werkwijze. De ROM's zorgen voor de aanlevering van businesscases en helpen businesscases die nog niet aan de voorwaarden voldoen om zich te ontwikkelen (businessdevelopment). Tevens spelen de ROM's een belangrijke rol in het co-financieren.

In Nederland is de metropoolregio Amsterdam de enige regio zonder ROM. Alle andere regio's bereiden zich reeds volop voor op de komst van Invest NL met de reeds bestaande organisaties, of zetten nieuwe organisaties op. Het ontbreken van een passende regionale organisatie in de MRA maakt het goed afstemmen met Invest NL lastiger. Hierdoor missen we kansen.

Invest-MRA

Om onze regio's een evenredig aandeel te laten krijgen in de investeringen van Invest-NL en de European Investment Bank (EIB), is een regionale organisatie nodig. Om onze economische ambities op energie en circulair te realiseren, zijn de komende jaren in de regio miljarden aan publieke en private investeringen nodig. We moeten dus zorgen dat een substantieel deel van de beschikbare middelen vanuit Den Haag en Brussel hier landt. Daarom is in het bestuurlijk overleg Economie groen licht gegeven om te starten met de oprichting van Invest-MRA, een compacte organisatie.

In Invest-MRA komen twee onderdelen bij elkaar die intrinsiek verbonden zijn: een fonds dat zelf geld mee brengt voor investeringen en een organisatie voor business development. De focus van Invest-MRA zal liggen op energietransitie, circulaire economie en CO₂-reductie, net als voor Invest-NL. Daartoe heeft de Tweede Kamer middels een breed gedragen motie besloten.

Invest-MRA fonds

Zoals gezegd is het belangrijk dat het Invest-MRA zelf investeert. Zo dekken we risico's af, laten we zien dat we zelf ook risico's dragen en maken we het voor private investeerders mogelijk om in te stappen. Het fonds is revolverend, wat betekent dat de investeringen terugkomen; er is dus geen sprake van subsidie, maar van deelnemingen en investeringen in technieken en initiatieven die vanuit de markt niet de ruimte krijgen om zich te bewijzen. Denk aan een investering in de genoemde waterstof-infrastructuur. Op deze manier steunen we de praktische ontwikkeling van technieken die niet voldoende met private investeringen alleen van de grond komen. De deelnemingen worden door Invest-MRA ondersteund om te groeien zodat ze in aanmerking komen voor financiering vanuit Invest-NL en daarna voor financiering vanuit de EIB. Om dat te bereiken creëert Invest-MRA een fonds van minimaal € 100 miljoen. Dat is veel geld, maar het is wel noodzakelijk. De opgave is immers groot.

De gemeente Amsterdam en de provincie Noord-Holland zijn initiatiefnemers van het Invest-MRA fonds. Op dit moment wordt het steeds meer een bredere regionale samenwerking. Daarom worden andere gemeenten en de provincie Flevoland ook gevraagd om deel te nemen. Initiatieven die bijdragen aan energietransitie, circulaire economie en CO₂-reductie en die passen binnen de brede agenda van de MRA, komen in aanmerking voor ondersteuning vanuit het Invest-MRA fonds. Dat geldt dus ook voor projecten of bedrijven die zijn gevestigd in één van de gemeenten die niet actief hebben bijgedragen aan het fonds.

Het is zaak dat het Invest-MRA fonds private investeerders niet in de weg gaat zitten. Voor investeringen geldt daarom dat ze aanvullend moeten zijn op andere vormen van financiering - bijvoorbeeld privaat of via Invest-NL - en dat sprake is van marktfalen; als ondernemers dezelfde middelen ook uit de markt kunnen halen, komen ze niet voor financiering vanuit het Invest-MRA fonds in aanmerking. Inmiddels heeft de Europese Commissie bevestigd dat deze manier van omgang met marktfalen mag. Op 6 juni heeft de Commissie namelijk steun uitgesproken voor Invest-NL. De Commissie stelt dat Invest-NL een *“geschikte en gebalanceerde oplossing is om kleine en middelgrote bedrijven die ondergefinancierd blijven door marktfalen aan kapitaal te helpen”*.

Business development

Naast het fonds krijgt Invest-MRA business developers met kennis van de markt die aan de slag gaan om private partijen uit onze regio's vooruit te helpen. Zij brengen bedrijven bij elkaar in consortia om grote investeringen te doen en helpen hen om business cases te bouwen. Die zijn risicovol, kennen een lange doorlooptijd en zijn noodzakelijk om deze maatschappelijke opgave in te vullen. In deze fase kan de markt dat nog niet alleen. Hoewel business development en het fonds onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden, zijn ze niet voorwaardelijk aan elkaar verbonden; ondersteuning vanuit business development is geen voorwaarde om aanspraak te kunnen maken op investering vanuit het fonds. Net als investeringen uit het fonds, kunnen bedrijven en consortia uit de gehele MRA regio en NHN hier gebruik van maken.

Proces

Met het vaststellen van het 'Routeboek Invest-MRA' is de noodzaak van het oprichten van Invest-MRA reeds onderschreven. Met het aannemen van de machtigingswet voor Invest-NL heeft ook de Tweede Kamer unaniem steun uitgesproken voor deze werkwijze. We gaan nu het traject in om de organisatie (business development en het fonds) op te zetten en alle details uit te werken.

Het plan is om per december 2019 de organisatie te lanceren. Dan moet Invest-MRA dus op de rit staan. De kwartiermaker is, conform het routeboek, bezig om dat voor te bereiden. De provincie Noord-Holland en de gemeente Amsterdam starten ondertussen een besluitvormingstraject voor een eerste majeure storting op weg naar de € 100 miljoen in het fonds. Maar met een éénmalig majeure storting in het fonds zijn we er echter niet. Hoewel het fonds op termijn revolverend moet worden, is meer geld nodig om de noodzakelijke transitie aan te jagen. Daarbij kijken we ook naar onder meer Europese middelen. Alle gemeenten uit de MRA en NHN worden uitgenodigd om een bijdrage te leveren aan het fonds. Alleen als we de handen ineenslaan, kunnen we initiatieven op het gebied van energietransitie en circulaire economie aanjagen en maken we samen echt het verschil.

